

CREDITACCUMULATIE

Standpunt goedgekeurd op de AV van 14 mei 2007

1. WAT IS CREDITACCUMULATIE ?

Creditaccumulatie moet begrepen worden binnen de context van een creditsysteem.

Een **zuiver creditsysteem** is een onderwijssysteem waarin een 'credit' de enige en basisstructurende eenheid vormt van een opleiding of een studieloopbaan. Slagen voor een opleidingsonderdeel wil in dit geval zeggen 'een credit behalen' en een diploma halen kan enkel nadat alle credits voor alle opleidingsonderdelen werden behaald. Een creditbewijs behaal je enkel nadat je de helft van de punten krijgt op een opleidingsonderdeel. 'Zuiver' slaat in dit geval dan op het feit dat er geen andere mechanismen een rol spelen in het behalen van een credit of een diploma (bijvoorbeeld: deliberatie) dan slagen, of anders, dat je op alle vakken geslaagd moet zijn om een diploma te behalen.

Creditaccumulatie betekent hier dan letterlijk: het accumuleren, optellen of sparen van credits tot je een diploma behaalt.

In Vlaanderen heeft men het internationale begrip 'credit' geen juridische waarde gegeven maar hanteert men sinds het flexibiliseringsdecreet het concept 'creditbewijs': dit is het document dat een student verwerft nadat hij geslaagd is voor een bepaald opleidingsonderdeel (een klein diploma voor één vak als het ware)¹.

Anno 2007 spreken we in Vlaanderen (nog) niet van een 'zuiver' creditsysteem of van 'creditaccumulatie in de strikte zin van het woord', maar hier en daar gaan stemmen op om de regelgeving te doen evolueren in de richting van een zuiver systeem. Gemakshalve zouden we in Vlaanderen van een 'gematigd' creditsysteem kunnen spreken, en dit omwille van de volgende redenen.

1. Studenten die dat *wensen, kunnen* een diploma behalen op basis van creditaccumulatie (bijvoorbeeld op basis van EVC en EVK), of door middel van het afsluiten van afzonderlijke creditcontracten).

Art. 51. van het flex, aangepast door het minidecreet:

§ 1. Indien een instellingsbestuur op grond van een bewijs van bekwaamheid [en/of EVK's] vaststelt dat een persoon de competenties eigen aan een welomschreven opleiding bezit, kan het instellingsbestuur aan deze persoon het diploma van de betrokken opleiding uitreiken, zonder dat een inschrijving voor de betrokken opleiding vereist is.

Art. 33.

§ 1. Een student verwerft een graad of een diploma van een opleiding indien hij voor het geheel van de opleiding geslaagd wordt verklaard.

De student wordt geslaagd verklaard indien hij alle examens die horen bij het opleidingsprogramma heeft afgelegd en op grond van het feit dat :

1° alle examens geleid hebben tot een creditbewijs, of

....

2. Maar – en hierdoor is het geen zuiver creditsysteem – (a) instellingen zijn nog steeds *verplicht* een examencommissie samen te roepen die een deliberatie/compensatie houdt na het eerste bachelorjaar en aan het einde van een opleiding (b) instellingen beschikken over de *mogelijkheid* om nadien – na het behalen van 60 studiepunten - facultatieve examencommissies samen te roepen. Ook voor deze laatste optie blijven de meeste instellingen opteren.

Achtergrondinfo :

Art. 33.

§ 1. Een student verwerft een graad of een diploma van een opleiding indien hij voor het geheel van de opleiding geslaagd wordt verklaard.

De student wordt geslaagd verklaard indien hij alle examens die horen bij het opleidingsprogramma heeft afgelegd en op grond van het feit dat :

1° alle examens geleid hebben tot een creditbewijs, of

2° de examencommissie op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn.

§ 2. Het feit dat een student globaal geslaagd wordt verklaard, betekent niet dat hij in aanmerking komt voor een creditbewijs voor die opleidingsonderdelen waarvoor hij niet is geslaagd.

¹ Er bestaat enige spraakverwarring rond de termen 'creditpunt', 'credit', en 'creditbewijs'. (1) Binnen de Vlaamse regelgeving wordt voor een creditpunt de term 'een studiepunten' of 'ECTS' gehanteerd, wat een 'maat' is om de studiedruk van een opleidingsonderdeel uit te drukken. (2) Een creditbewijs is zoals hoger beschreven een 'mini-diploma' voor een bepaald opleidingsonderdeel en kan betrekking hebben op meerdere creditpunten of studiepunten. (3) Het begrip 'credit' kan dan weer betrekking hebben op zowel (1) als (2) en wordt om die reden best vermeden.

De term creditaccumulatie heeft voor alle duidelijkheid betrekking op het accumuleren van creditbewijzen.

Subsectie 2. - Examencommissie voor het eerste academiejaar van een bachelorsopleiding

Art. 34.

Het instellingsbestuur stelt een examencommissie in voor het eerste academiejaar van een bachelorsopleiding, voor wat betreft de studenten die zich voor het eerst voor een bachelorsopleiding inschrijven.

Deze examencommissie heeft, afhankelijk van de bepalingen van het onderwijs- en examenreglement, één of meer van volgende bevoegdheden :

- 1° het verklaren dat de student al dan niet geslaagd is voor het geheel van de betrokken opleidingsonderdelen;*
- 2° het bepalen van de opleidingsonderdelen die moeten worden hernomen met het oog op het later behalen van een diploma;*
- 3° het definitief vaststellen van de examenresultaten;*
- 4° het vaststellen van de graad van verdienste waarmee de betrokken creditbewijzen worden verleend;*
- 5° het uitbrengen van een niet-bindend studieadvies op grond van de examenresultaten.*

Subsectie 3. - Facultatieve examencommissie

Art. 35.

§ 1. Het instellingsbestuur kan een examencommissie instellen om één of meer keren per academiejaar te delibereren over het geheel van de opleidingsonderdelen dat door een groep studenten tijdens de betrokken periode werd gevolgd, voor zover de studenten gebonden zijn door :

- 1° een diplomacontract, of*
- 2° een examencontract met het oog op het behalen van een graad of een diploma van een opleiding.*

Een student die voor het geheel van de betrokken opleidingsonderdelen aan de gestelde voorwaarden voldoet, registreert zich bij deze examencommissie.

§ 2. Deze examencommissie heeft, afhankelijk van de bepalingen van het onderwijs- en examenreglement, één of meer van volgende bevoegdheden :

- 1° het verklaren dat de student al dan niet geslaagd is voor het geheel van de betrokken opleidingsonderdelen;*
- 2° het bepalen van de opleidingsonderdelen die moeten worden hernomen met het oog op het later behalen van een diploma;*
- 3° het definitief vaststellen van de examenresultaten;*
- 4° het vaststellen van de graad van verdienste waarmee de betrokken creditbewijzen worden verleend;*
- 5° het uitbrengen van een niet-bindend studieadvies op grond van de examenresultaten.*

Art. 36.

Indien de examencommissie beschikt over de in artikel 35, § 2, 1°, bedoelde bevoegdheid, verklaart zij de student geslaagd indien deze alle examens die horen bij het betrokken deel van het opleidingsprogramma heeft afgelegd en :

- 1° alle examens hebben geleid tot een creditbewijs, of*
- 2° de examencommissie op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de doelstellingen van het betrokken deel van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn.*

§ 3. Het feit dat een student globaal geslaagd wordt verklaard, betekent niet dat hij in aanmerking komt voor een creditbewijs voor die opleidingsonderdelen waarvoor hij niet is geslaagd.

Concreet wil dit zeggen dat studenten niet noodzakelijk van alle opleidingsonderdelen een credit moeten bezitten om een diploma te behalen : de examencommissie beschikt immers over de mogelijkheid om buispunten door de vingers te zien zodat studenten met een aantal gedlibereerde/gecompenseerde vakken, toch een diploma verwerven.

De termen deliberatie en compensatie worden in dit kader trouwens vaak door elkaar gebruikt, maar dienen van elkaar te worden onderscheiden. Met de eerste term doelt men op het proces waarbij een deliberatiecommissie 'rekening houdt met' de specifieke situatie van een specifieke student. Met compensatie bedoelt men de algemene regels waarbij alle studenten recht hebben op een bepaald aantal buispunten, of vanaf een bepaald percentage recht hebben op compensatie van X aantal (extra) buispunten.. Deze compensatieregels worden algemeen geformuleerd – er wordt geen rekening gehouden met specifieke situaties – en men past veralgemeende formules toe op specifieke gevallen. Aangezien de examencommissie niet bij elk student kan of wil stilstaan, past men op het merendeel van de studenten vooraf de compensatieregels toe, en staat men voor de deliberatie enkel stil bij de uitzonderlijke gevallen.

Beide zaken zijn in een zuiver systeem niet mogelijk : in het zuivere systeem wordt de deliberatie en compensatie afgeschaft.

In Vlaanderen gaan steeds meer stemmen op om het huidige gematigde systeem te verlaten, en te evolueren in de richting van een zuiverder systeem. Vooral het delibereren lijkt daarbij het sterkst onder vuur te staan. Zo werden de

representativiteitseisen voor de examencommissie in het minidecreet afgeslankt, ondanks protest van VVS. Sommige instellingen lijken nog verder te willen gaan en de deliberatie (samen met het samenroepen van de examencommissie) gewoon te willen afschaffen. Compensatie staat in dat geval blijkbaar niet noodzakelijk onder vuur : men hoopt de compensatieregels zonder examencommissie op de studenten te kunnen toepassen. Maar in een echt zuiver creditsysteem – waar enkelen toch naar lijken te willen evolueren – wordt zelfs de compensatie afgeschaft.

2. VISIE VVS

VVS is tegenstander van een zuiver creditsysteem met strikte toepassing van de creditaccumulatie en het schrappen van de deliberatie- en compensatiemogelijkheden.

VVS is voorstander van het huidige, gematigde systeem mits uitvoering van een aantal gebreken en inconsequenties en de uitbreiding van het aantal verplichte deliberaties.

2.1. DELIBERATIE EN COMPENSATIE MOETEN BEHOUDEN BLIJVEN!

VVS is tegenstander van een zuiver creditsysteem met strikte toepassing van de creditaccumulatie omdat dit geen ruimte laat voor deliberatie en/of compensatie.

VVS is steeds voorstander geweest van beide vormen van 'uitzondering' en dit om volgende redenen:

- Het *deliberatiesysteem* voorziet in de mogelijkheid om studenten te beschermen tegen subjectieve, ongenueanceerde of onvoldoende gemotiveerde beslissingen van individuele docenten. Een deliberatie garandeert 'een genuanceerde afweging' van alle prestaties op alle opleidingsonderdelen voor de relevante studieperiode.' Door de examencommissie is in het deliberatiesysteem de 'kritisch massa' bij het nemen van een bepaalde beslissing groter, wat in het voordeel speelt van de objectiviteit en menselijkheid. De student heeft het recht om niet beoordeeld te worden door één enkele en per definitie 'subjectieve' docent op één enkel opleidingsonderdeel, maar vanuit een visie op zijn globaal presteren.
- De overstap in Vlaanderen naar een studiepuntenstelsel en creditaccumulatiesysteem ging gepaard met een aanpassen van het slaagcijfer van twaalf naar tien op twintig. Voorheen moest je een vak waarvoor je minder dan een twaalf op twintig haalde, opnieuw afleggen in tweede zit als je niet op de helft van je vakken geslaagd was of geen vijftig procent haalde in totaal. Er was dus een **grijze zone tussen tien en twaalf** op twintig waarin het uiteindelijke oordeel afhing van je globale prestatie op het ganse studiepakket. De huidige *pas or fail*-grens van tien op twintig, heeft het voordeel van de duidelijkheid. Proffen en docenten vandaag verplicht zijn om veel scherper te stellen welke kennis vaardigheden en competenties moeten verworven zijn opdat een student slaagt voor een vak. Het versterkt de vertaling van opleidingsonderdelen naar leerresultaten. Maar het behoud van deliberatie en compensatie is zo voor de student nog belangrijker geworden omdat het nog het enige moment is waarop er rekening kan worden gehouden met zijn totale studieprestatie in de betrokken periode.
- Het *deliberatiesysteem* voorziet bovendien in de mogelijkheid om rekening te houden met **onvoorziene omstandigheden** en tegenslagen bij de student, of nog, om in de eindevaluatie begrip te tonen voor problemen waar studenten mee geconfronteerd worden tijdens de examenperiode waardoor studeren zeer moeilijk wordt (ziekte, psychische problemen, sterfgevallen in de naaste omgeving, ...)
- De *compensatieregeling* zorgt er dan weer voor dat studenten die op een bepaald opleidingsonderdeel een steek laten vallen, maar op andere opleidingsonderdelen duidelijk globaal goed presteren, niet worden tegengehouden. Enkele buispunten worden **door te vingers gezien** als je het voor het overige goed doet.
- Sommige studenten hebben het bijzonder moeilijk met opleidingsonderdelen die niet noodzakelijk onontbeerlijk zijn om de uiteindelijke doelstellingen van een opleiding te bereiken. Het zou enorm onrechtvaardig zijn mochten studenten omwille van deze **minder essentiële componenten** worden tegengehouden. Beruchte voorbeelden zijn de opleidingsonderdelen die kaderen in een bredere basisvorming (bijvoorbeeld filosofie) maar geen essentieel onderdeel uitmaken een specialisatie. Via compensatie wordt het mogelijk dit opleidingsonderdeel toch ruim aan te bieden – en dus niet te schrappen uit het curriculum – zonder hiervoor studenten tegen te houden. Of anders gesteld: via compensatie kan rekening worden gehouden met het belang van een opleidingsonderdeel binnen een opleiding of vakgebied.
- Als beide uitzonderingsmaatregelen vervallen, is de kans op **studieduurvertraging** logischerwijze aanzienlijk groter. Bij volgtijdelijkheid bestaat bijvoorbeeld de mogelijkheid dat een student niet kan beginnen aan een bepaald opleidingsonderdeel omdat voor een daartoe noodzakelijk ander opleidingsonderdeel, nog steeds geen credit werd behaald, of een opleidingsonderdeel dat het semester of het jaar daarop niet wordt aangeboden zodat kostbare tijd wordt verloren. . Ook de kans op uitval vergroot. Het behalen van een diploma wordt simpelweg moeilijker.
- Studenten hebben na een bepaalde periode van studie recht op **feedback**, recht om te weten waar ze staan. Dit kan het best gebeuren na een duidelijk afgewerkt geheel. Zaken zoals het bewaken van de studievoortgang, eventuele heroriëntering en studieadvies maar ook omgekeerd, een duidelijk signaal dat men goed bezig is en

verder kan studeren, dienen gebaseerd te zijn op de globale prestatie, en gebeuren het best door het gezamenlijk corps van docenten.

- Op het einde van de opleiding wordt beoordeeld of een student de doelstelling van die opleiding heeft bereikt. Hiertoe is het niet strikt noodzakelijk dat op alle opleidingsonderdelen van een opleiding een voldoende werd behaald. In een kwaliteitsvolle opleiding waar eenheid en visie in steekt, wordt een student beoordeeld op zijn globale kunnen. Een kwaliteitsvolle opleiding is immers **meer dan een opeenstapeling** van afzonderlijke onderdelen.
- Zowel deliberatie als compensatie bieden dus duidelijke voordelen voor de student. Zoals hoger reeds gezegd lijkt men in Vlaanderen of aan sommige instellingen meer en meer richting zuivere compensatie (zonder deliberatie) te willen evolueren. Dit is voor de student een slechte zaak. De **menselijkheid** en de mogelijkheid om rekening te houden met specifieke omstandigheden – alle voordelen van de deliberatie - verdwijnen uit de opleiding. Studenten worden nummers waarop op steriele manier zonder genade koele rekenformules worden toegepast.
- Tot slot lijkt de vraag naar een zuiver creditsysteem vooral geïnspireerd te zijn vanuit een streven naar **minder planlast en naar meer administratieve vereenvoudiging voor de instellingen** (zie ook de discussie over het bijeenroepen van de deliberatiecommissie naar aanleiding van het minidecreet en het basisdecreet). Dit heeft weinig te maken met onderwijskundige bekommernissen of met het consequent willen doordenken van de accumulatiefilosofie. Instellingen lijken gemakshalve wel eens te vergeten dat een zuiver creditsysteem – wil het rechtvaardig en studentvriendelijk zijn – heel wat extra inspanningen met zich meebrengt: het vraagt een zeer flexibele inrichting van het onderwijs waarbij elke vak elk semester opnieuw wordt aangeboden, waarbij ook het aantal examenkansen veel groter moet worden, waarbij het recht op inschrijving voor een opleidingsonderdeel absoluut moet worden, enz. Dat vergt een grondige hertekening van de studievoortgangmaatregelen, van het leerkrediet, het recht op inschrijving en van de volledige onderwijsorganisatie – inspanningen waartoe de instellingen op dit moment nochtans duidelijk niet bereid zijn.

Om al deze redenen is VVS voorstander van het behoud van de verplichte deliberatie- en compensatieregeling na de eerste 60 studiepunten, en voor het opnieuw invoeren van een verplicht samenroepen van de examencommissie op het einde van de opleiding.

2.2. VVS IS PRO EEN GEMATIGDE CREDITACCUMULATIE

Mits 1 duidelijke uitzondering op de accumulatieregeling – nl. het behoud van deliberatie en compensatie – is VVS voor het overige wel duidelijk gewonnen voor een gematigde creditaccumulatie. Het (huidige) systeem biedt tal van voordelen : sinds de aanpassingen via het minidecreet aan het flexibiliseringsdecreet heeft elke student die voor alle opleidingsonderdelen een credit behaalt recht op een diploma.

In het geval van een reguliere student die op alle opleidingsonderdelen geslaagd is, is dit niet meer dan logisch.

Nieuw aan het flexibiliseringsdecreet is echter dat creditbewijzen ook kunnen behaald worden via de erkenning van EVC (eerder of elders verworven competenties) en EVK (eerder of elders verworven kwalificaties) of dat studenten zich via creditcontracten kunnen inschrijven voor bepaalde opleidingsonderdelen en zo een diploma bij elkaar kunnen sprokkelen. De student komt centraal te staan in zijn eigen studieloopbaan en beslist volledig autonoom hoe die loopbaan vorm krijgt.

Dit werkt uiteraard kansverruimend, bevordert de mobiliteit en stimuleert het levenslang leren en werd in het kader van de tot standkoming van het flexibiliseringsdecreet en het minidecreet door VVS uitdrukkelijk gesteund. (zie standpunt flexibilisering en minidecreet).

2.3. ESSENTIËLE VOORWAARDEN

Het is echter zo dat de regelgeving op het vlak van creditaccumulatie niet in al haar facetten consequent is doorgedacht. Er zijn met andere woorden een aantal decretale bepalingen die niet stroken met de filosofie van (gematigde) creditaccumulatie en die er voor zorgen dat de interessante mogelijkheden van accumulatie niet voor iedereen zijn weggegeleid of voor 100% worden benut. VVS vraagt om volgende zaken aan te passen :

- Een creditbewijs is op dit moment niet overal en onbeperkt geldig.
  - o Een creditbewijs geldt enkel binnen de instelling. Een student die van de ene naar de andere instelling overschakelt, is overgeleverd aan een complex administratief EVC- of EVK-proces bij de nieuwe instelling of associatie. Om de verticale mobiliteit tussen instellingen te bevorderen zou het wenselijk zijn om creditbewijzen te erkennen over de grenzen van instellingen en associaties heen.
  - o Een creditbewijs blijft niet onbeperkt geldig in tijd. Een instelling kan na vijf jaar een actualiseringsprogramma opleggen. Voor VVS dient een creditbewijs in principe onbeperkt geldig te zijn. De vraag is of deze niet gewoon kunnen worden afgeschaft. Immers, een instelling beslist toch

zelf of ze voor een lang geleden behaald creditbewijs al dan niet een vrijstelling of een deelvrijstelling toekent. Voor VVS moet het aantal actualiseringsprogramma's alleszins zo veel mogelijk beperkt blijven. En als men er dan toch aan vasthoudt, dient op zijn minst een decretale motiveringsplicht te worden ingevoerd

- Er gaan stemmen op om de mogelijkheid tot het aangaan van credit- en examencontracten, te beperken. In het minidecreet zijn reeds een aantal van deze beperkingen doorgevoerd. In het standpunt naar aanleiding van het flexibiliseringsdecreet en het minidecreet, werd benadrukt dat deze contracten voor VVS ontoonbaar zijn. (zie standpunt)
- VVS pleit voor het uitreiken van creditbewijzen voor de vakken waarop studenten werd gedelibereerd. Studenten zouden sowieso het recht moeten hebben om op opleidingsonderdelen waarop ze in eerste zit werden gedelibereerd, in tweede zit te herkansen.
- Ook met de instellingsfinanciering zouden er ongewenste effecten kunnen optreden. VVS pleit er uitdrukkelijk voor dat ook gedelibereerde studiepunten in aanmerking komen voor outputfinanciering of voor het leerkrediet. Anders zullen instellingen de mogelijkheden van deliberatie en compensatie nog verder uithollen totdat ze de facto onbestaande zijn.

3. CONCLUSIE

VVS is tegenstander van het type van zuivere creditaccumulatie waarbij deliberatie (en compensatie) worden afgeschaft.

VVS pleit voor een gematigd creditaccumulatiesysteem waarin voor diplomacontracten en examencontracten gericht op het behalen van een diploma, ruimte is voor deliberatie en compensatie, zowel na het eerste bachelorjaar, als op het einde van de opleiding. Om te vermijden dat deze goede praktijk wordt afgebouwd aan instellingen en de mogelijkheid dode letter wordt, vraagt VVS om in het toekomstige basisdecreet de compensatie voor ten minste één opleidingsonderdeel (dus drie buispunten) als verplichting voor de instellingen op te nemen.

Een aantal inconsequenties in de regelgeving dienen te worden gewijzigd.